

TUSSEN NEW YORK EN GENÈVE: VN-KRONIEK Maart-mei 2023

Margarita Avramtcheva, Bram Burger & Joëlle Zonjee *

Samenvatting | Deze kroniek beschrijft de mensenrechtenontwikkelingen in de diverse organen van de Verenigde Naties van maart tot en met mei 2023. Daarbij komen zowel de politieke mechanismen voorbij: de Veiligheidsraad en de Mensenrechtenraad, als ook de gespecialiseerde Comités die behoren bij de verschillende VN-mensenrechtenverdragen.

Navigator van Wolters Kluwer | NTM-NJCM Bull. 2023/25

VN-Veiligheidsraad

In maart stond de Veiligheidsraad onder het voorzitterschap van Mozambique. Bij de jaarlijkse evaluatie heeft de Raad de situatie in Burundi en de situatie in Venezuela van de agenda geschrapt, omdat deze kwesties niet langer aan de orde zijn.¹ In de eerste helft van de maand was Afghanistan een hoofdprioriteit voor de Raad, met twee resoluties werd de Bijstandsmissie van de VN in Afghanistan met een jaar verlengd en werd verzocht om een nieuwe onafhankelijke evaluatie van de internationale aanpak in Afghanistan te starten.² Via twee andere resoluties werden de deskundigenpanels in Noord-Korea en Soedan met een jaar verlengd. Daarnaast veroordeelde de Veiligheidsraad krachtig de Democratische Republiek Congo (DRC) en de toegenomen aanvallen, alsmede de toegenomen spanningen tussen de DRC en Rwanda.³ In Zuid-Soedan werd de VN-missie eveneens met een jaar verlengd.⁴ Tot slot kreeg de in september 2022 bij de VN-secretaris-generaal ingediende ontwerp-resolutie om een internationaal onderzoek in te stellen naar de vermeende sabotage tegen de *Nord Stream*-gaspijpleidingen niet de vereiste stemmen en werd niet aangenomen.⁵

In april werd de Veiligheidsraad geleid door Rusland en werd slechts één resolutie aangenomen, over Afghanistan.⁶ De resolutie uitte specifiek de diepe bezorgdheid over de toenemende uitholling van de mensenrechten en fundamentele vrijheden van vrouwen en meisjes in Afghanistan door de Taliban en veroordeelde de Taliban omdat zij niet voor de VN mogen werken.⁷ De Raad wijst op de aanhoudende nijpende economische en humanitaire situatie en roept op

■ M.S. Avramtcheva heeft een LL.M. Public International Law aan de Universiteit van Oslo en schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel. B. Burger is parttime functionaris gegevensbescherming en masterstudent Public International Law aan de Universiteit Leiden. Mr. J.M. Zonjee is werkzaam als onderwijs- en onderzoeksmedewerker bij het Grotius Centre for International Legal Studies, Universiteit Leiden.

1 'UN Security Council in Review March 2023', SCPCRB/SCAD maart 2023.

2 'UN Security Council in Review March 2023', SCPCRB/SCAD maart 2023.

3 Resolutie 2676 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (8 maart 2023), *UN Doc S/RES/2676*; Resolutie 2680 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (23 maart 2023), *UN Doc S/RES/2680*.

4 Resolutie 2677 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (15 maart 2023), *UN Doc S/RES/2677*.

5 'UN Security Council in Review March 2023', SCPCRB/SCAD maart 2023.

6 Resolutie 2681 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (27 april 2023), *UN Doc S/RES/2681*.

7 Resolutie 2681 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (27 april 2023), *UN Doc S/RES/2681*.

tot volledige, gelijke, zinvolle en veilige participatie van vrouwen en meisjes in Afghanistan en roept de Taliban op het beleid snel terug te draaien.⁸

In mei werd de Veiligheidsraad geleid door Zwitserland en was tot dusver begonnen met een verklaring over Haïti, waarin de Raad zijn diepe bezorgdheid heeft geuit over de verslechterende veiligheids- en humanitaire situatie.⁹

VN-Mensenrechtenraad

De 52^e sessie van de Mensenrechtenraad vond plaats van 27 februari tot 4 april. De Raad heeft in totaal 34 resoluties aangenomen.¹⁰ Een aantal resoluties resulteerden in de verlenging van het mandaat van onderzoekscommissies zoals die in Oekraïne, Syrië en Zuid-Soedan.¹¹ Ook het mandaat van de Speciale Rapporteur voor de mensenrechtensituatie in Iran is verlengd met een jaar;¹² dit blijkt hard nodig te zijn gezien de recente alarmerende aantallen executies van demonstranten.¹³ Ook werd er een aantal thematische resoluties aangenomen, waaronder voor het recht op een schoon, gezond en duurzaam milieu, het beschermen van mensenrechtenverdedigers, en het tegengaan van foltering.¹⁴

Op verzoek van het Verenigd Koninkrijk, Noord-Ierland, Noorwegen, de Verenigde Staten en Duitsland is de Raad op 11 mei bijeengekomen in de vorm van een speciale sessie om de gevolgen voor de mensenrechten van het aanhoudende conflict in Soedan te bespreken.¹⁵ Op 15 april braken er zware gevechten uit in de hoofdstad Khartoum tussen het regeringsleger en militie.¹⁶ Hierna heeft Nederland circa 250 personen kunnen evacueren.¹⁷ Naast het oproepen van alle partijen om de vijandelijkheden te staken, werden de Afrikaanse Unie, de Intergouvernementele Autoriteit voor Ontwikkeling (IGAD) en het Trilateraal Mechanisme van de VN op de politieke transitie van Soedan door de resolutie erop aangedrongen om hun inspanningen voort te zetten om verdere escalatie van geweld te voorkomen.¹⁸ In de resolutie wordt de Hoge

8 Resolutie 2681 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (27 april 2023), *UN Doc S/RES/2681*; 'UN Security Council in Review April 2023', SCPCRB/SCAD april 2023.

9 Veiligheidsraad (8 mei 2023), 'Security Council Press Statement on Haiti'.

10 '52nd regular session of the Human Rights Council: Resolutions, decisions and President's statements', *OHCHR*.

11 '52nd regular session of the Human Rights Council: Resolutions, decisions and President's statements', *OHCHR*.

12 'Human Rights Council Adopts Eight Resolutions, Extends Mandates on Sale and Sexual Exploitation of Children, Iran, Democratic People's Republic of Korea, Belarus, and Syria', *OHCHR* 4 april 2023.

13 'Statement by the Independent International Fact-Finding Mission on the Islamic Republic of Iran on the execution of protesters', *OHCHR* 19 mei 2023.

14 'Human Rights Council Adopts 22 Resolutions, Extends Mandates on South Sudan, Nicaragua, Human Rights Defenders, Minority Issues, Torture, Freedom of Opinion and Expression, Adequate Housing, Foreign Debt, and Migrants' *OHCHR* 3 april 2023.

15 'Human Rights Council to Hold Special Session on Sudan on 11 May' *OHCHR* 5 mei 2023.

16 'Gevechten in Soedan – updates Buitenlandse Zaken', *Ministerie van Buitenlandse Zaken*, www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-buitenlandse-zaken/het-werk-van-bz-in-de-praktijk/weblogs/2023/oproer-soedan-updates-buitenlandsezaken, 26 april 2023

17 'Gevechten in Soedan – updates Buitenlandse Zaken', *Ministerie van Buitenlandse Zaken*, www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-buitenlandse-zaken/het-werk-van-bz-in-de-praktijk/weblogs/2023/oproer-soedan-updates-buitenlandsezaken, 26 april 2023.

18 Resolutie A/HRC/S-36/L.1 van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (10 mei 2023).

Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, Volker Türk, opgeroepen prioriteit te geven aan verdere samenwerking met alle partijen bij het conflict in Soedan.¹⁹

Mensenrechtencomité

Het Mensenrechtencomité is van 27 februari tot 24 maart bijeengekomen voor de 137e zitting en heeft rapporten uitgebracht betreffende de mensenrechtensituatie in Egypte, Panama, Peru, Sri Lanka, Turkmenistan en Zambia.²⁰ Het Comité is het orgaan van onafhankelijke deskundigen dat toeziet op de uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten door de staten die partij zijn.²¹ Het werk van het Comité bevordert het genot van burgerrechten en politieke rechten, wat resulteert in tal van veranderingen in wetgeving, beleid en praktijk.²² Het Comité heeft ook gerapporteerd over de *follow-up* betreffende het Nederlandse rapport uit 2019.

Wat betreft Egypte rapporteerde het Comité zich zorgen te maken over het systematisch gebruik van voorarrest en hergebruik van aanklachten om wettelijke beperkingen op de duur van voorarrest te omzeilen; een praktijk die vaak wordt gebruikt om journalisten, mensenrechtenactivisten en politieke tegenstanders te straffen. Ook was het Comité ernstig bezorgd over het grote aantal misdaden waarop de doodstraf staat en uit rapporten blijkt het vaak te zijn opgelegd in rechtszaken die niet voldeden aan de internationale normen, zoals massaprocessen en processen voor militaire rechtbanken.²³

Over Panama concludeerde het Comité dat er veel sprake is van haatzaaiende uitlatingen, xenofobie en discriminerende incidenten en dat er een hervorming van wetgeving nodig is die discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit verbiedt.²⁴

In het geval van Peru, Sri Lanka en Turkmenistan uitte het Comité bezorgdheid over de onduidelijkheid betreffende de interpretatie en uitvoering van de antiterrorismewetgeving.²⁵ In beide gevallen wordt de wet namelijk misbruikt; in het geval van Peru wordt de wet gebruikt als een *carte blanche* om demonstranten te mishandelen, terwijl in Sri Lanka de regelgeving wordt ingezet om minderheden (met name moslims en Tamils), regeringscritici en LHBT-mensen aan te vallen, en om bekentenissen af te dwingen door middel van marteling.²⁶

19 Resolutie A/HRC/S-36/L.1 van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (10 mei 2023).

20 'Human Rights Committee Concludes One Hundred and Thirty-Seventh Session, Adopts Annual Report and Concluding Observations on Reports of Egypt, Panama, Peru, Sri Lanka, Turkmenistan and Zambia', *OHCHR* 24 maart 2023.

21 Artikel 28 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

22 'Introduction to the Committee', *OHCHR*.

23 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (14 april 2023), 'Concluding observations on the fifth periodic report of Egypt', *UN Doc CCPR/C/EGY/CO/5*.

24 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (12 april 2023), 'Observaciones finales sobre el cuarto informe periódico de Panamá', *UN Doc CCPR/C/PAN/CO/4*.

25 Mensenrechtencomité (5 april 2023), 'Concluding observations on the sixth periodic report of Peru', *UN Doc CCPR/C/PER/CO/6*; Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (26 april 2023), 'Concluding observations on the sixth periodic report of Sri Lanka', *UN Doc CCPR/C/LKA/CO/6*.

26 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (5 april 2023), 'Concluding observations on the sixth periodic report of Peru', *UN Doc CCPR/C/PER/CO/6*; Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (26 april 2023), 'Concluding observations on the sixth periodic report of Sri Lanka', *UN Doc CCPR/C/LKA/CO/6*.

Het Comité heeft daarnaast de onafhankelijkheid van de rechtelijke macht in Turkmenistan in twijfel getrokken.²⁷ In het bijzonder was het Comité bezorgd over talrijke berichten dat politiek gemotiveerde strafprocessen achter ‘gesloten deuren’ werden gevoerd, met beperkte informatie over de verblijfplaats en behandeling van gedetineerden en de status van hun processen.²⁸

In het geval van Zambia heeft het Comité zich uitgesproken tegen de wijdverspreide grote aantallen van gender-gerelateerd geweld, met name seksueel geweld en de schadelijke praktijken van belediging van jonge meisjes.²⁹

Buiten de 137e sessie heeft het Comité ook de situatie in Nederland behandeld; in het bijzonder de *follow-up* van de staat op de rapportage van het Comité uit 2019 is geëvalueerd. Met betrekking tot rassendiscriminatie, aanzetten tot haat en haatmisdrijven reageert het Comité positief op de stappen die zijn gezet, zoals het tegengaan van deze misdrijven in de context van voetbalwedstrijden, de ondersteuning van technologiebedrijven bij de uitvoering van de gedragscode ter bestrijding van illegale online haatuitingen en het opleiden van rechters, openbare aanklagers en wetshandhavers over raciale diversiteit.³⁰ Het Comité betreurt echter het gebrek aan specifieke informatie over de stappen die Nederland heeft ondernomen om zijn eigen strategie te ontwikkelen om haatzaaiende uitlatingen op het internet tegen te gaan.³¹ Vooral in het Caribische deel van het Koninkrijk ontbreekt er een raamwerk om racisme en discriminatie tegen te gaan, aldus het Comité.³² Aan Nederland wordt verzocht meer informatie te delen op het gebied van vluchtelingen en asielzoekers, alsook de status van de mensenrechten omtrent de gaswinning in Groningen.

Comité voor de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden

Het Comité voor de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden (CMW) heeft van 27 maart tot 6 april haar 36e zitting gehouden.³³ Het CMW had de volgende hoofdpunten te melden: voor El Salvador herhaalde het zijn bezorgdheid over de beperkte toegang van migrerende werknemers tot de rechter als gevolg van het wantrouwen jegens de nationale autoriteiten, de beperkte beschikbaarheid van transparantie in politieonderzoeken en het gebrek aan dialoog met het maatschappelijk middenveld over het opstellen van de

27 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (12 april 2023), ‘Concluding observations on the third periodic report of Turkmenistan’, *UN Doc CCPR/C/TKM/CO/3*.

28 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (12 april 2023), ‘Concluding observations on the third periodic report of Turkmenistan’, *UN Doc CCPR/C/TKM/CO/3*.

29 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (11 april 2023), ‘Concluding observations on the fourth periodic report of Zambia’, *UN Doc CCPR/C/ZMB/CO/4*.

30 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (1 mei 2023), ‘Report on follow-up to the concluding observations of the Human Rights Committee’, *UN Doc CCPR/C/137/2/Add.3*.

31 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (1 mei 2023), ‘Report on follow-up to the concluding observations of the Human Rights Committee’, *UN Doc CCPR/C/137/2/Add.3*.

32 Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (1 mei 2023), ‘Report on follow-up to the concluding observations of the Human Rights Committee’, *UN Doc CCPR/C/137/2/Add.3*.

33 ‘UN Committee on Migrant Workers to review Morocco, Nigeria, Philippines and El Salvador’, *OHCHR* 23 maart 2023.

nieuwe 'speciale wet inzake menselijke mobiliteit'.³⁴ Ten aanzien van Marokko herhaalde het Comité haar grote bezorgdheid over de discriminerende behandeling van migrerende werknemers uit landen ten zuiden van de Sahara, inclusief arrestatie en uitzetting naar hun thuisland of de oostgrens. Er waren verontrustende berichten over ten minste 37 doden als gevolg van Marokkaanse veiligheidsacties tegen migranten aan de grens tussen Nador en Melilla in juni 2022, en het onvermogen van de Marokkaanse regering om een behoorlijk onderzoek in te stellen.³⁵

Het Comité riep op tot hervorming van de immigratiewet in Nigeria, omdat de wet momenteel toelaat dat bepaalde mensen die in de staat aankomen, zoals personen met een mentale handicap of niet-begeleide minderjarigen, als 'verboden immigranten' worden aangemerkt. 'Verboden immigranten' zou de toegang worden geweigerd en zij worden vastgehouden op grond van de wet, met de mogelijkheid van gedwongen uitzetting.³⁶ Het Comité sprak ook zijn grote bezorgdheid uit over het feit dat volgens de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) in Nigeria in 2021 ongeveer vijftien miljoen kinderen het slachtoffer waren van kinderarbeid.³⁷ Ten slotte werd vastgesteld dat er op de Filippijnen hardnekkige verschillen tussen mannen en vrouwen bestaan wat betreft arbeidsmarktparticipatie, een loonkloof tussen mannen en vrouwen en een dermate groot aantal werknemers die gescheiden van hun gezin in het buitenland werken dat er problemen met de psychosociale ontwikkeling van de kinderen kunnen ontstaan.³⁸

Comité tegen foltering en Subcomité inzake de voorkoming van foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing

Het Comité tegen foltering (CAT) heeft van 17 april tot 12 mei zijn 76e zitting gehouden. In deze periode heeft het Comité Brazilië, Colombia, Ethiopië, Kazachstan, Luxemburg en Slowakije beoordeeld op de uitvoering van de bepalingen van het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing.³⁹ De heer Cisse-Gouro (vertegenwoordiger Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten) verklaarde in zijn openingstoespraak dat uit de recente slotopmerkingen van het Comité blijkt dat er nog steeds sprake is van zorgwekkende problemen in verband met de toename, slechte behandeling en detentieomstandigheden van personen die van hun vrijheid zijn beroofd, misbruik van noodbevoegdheden, buitensporig

34 'UN Committee on Migrant Workers publishes findings on El Salvador, Morocco, Nigeria and Philippines', *OHCHR* 13 april 2023.

35 'UN Committee on Migrant Workers publishes findings on El Salvador, Morocco, Nigeria and Philippines', *OHCHR* 13 april 2023.

36 'UN Committee on Migrant Workers publishes findings on El Salvador, Morocco, Nigeria and Philippines', *OHCHR* 13 april 2023.

37 'UN Committee on Migrant Workers publishes findings on El Salvador, Morocco, Nigeria and Philippines', *OHCHR* 13 april 2023.

38 'UN Committee on Migrant Workers publishes findings on El Salvador, Morocco, Nigeria and Philippines', *OHCHR* 13 april 2023.

39 'UN Committee against Torture to review Colombia, Brazil, Luxembourg, Slovakia, Kazakhstan and Ethiopia', *OHCHR* 14 april 2023.

gebruik van geweld en het wijdverbreide voorkomen van conflict-gerelateerd seksueel geweld wereldwijd.⁴⁰

In zijn slotopmerkingen betreurt het Comité ten eerste dat sommige lidstaten hun rapportageverplichtingen uit hoofde van artikel 19 van het Verdrag niet zijn nagekomen: bijna dertig staten hebben achterstallige eerste verslagen en 52 staten hebben achterstallige periodieke verslagen.⁴¹ Wat de wel ingediende verslagen van de staten betreft, heeft het Comité met bezorgdheid kennis genomen van het aanhoudende gebruik van buitensporig geweld in het kader van veiligheidsoperaties en de aanhoudende beschuldigingen van foltering, zowel fysiek als psychologisch, en mishandeling van vreedzame betogers, mensenrechtenverdedigers en journalisten in Brazilië, Colombia, Ethiopië en Kazachstan.⁴²

Het Comité specificeerde afzonderlijk dat minderheidsgroepen vaak het doelwit waren, met name Afro-Brazilianen in Brazilië en minderheden in de regio's Tigray, Amhara en Afar in Ethiopië. Voorts waren in elke staat verslaggevers, mensenrechtenverdedigers en andersdenkende journalisten en demonstranten vaak bij de CAT-schendingen betrokken.⁴³ Het Comité was voorts bezorgd over het nieuwe Luxemburgse wetsontwerp tot invoering van lichaamscamera's voor politieagenten, waarin het voorkomen en bestraffen van geweld en buitensporig gebruik van geweld door rechtshandhavinginstanties niet als een van de belangrijkste doelstellingen is opgenomen, en ten slotte over het gebrek aan vervolging in Slowakije voor foltering, waarbij zij opmerkte dat andere aanklachten tegen de daders geen recht doen aan de ernst van de gepleegde feiten.⁴⁴

Het Subcomité inzake de voorkoming van foltering (SPT) heeft tussen december en april drie verschillende landen bezocht. Het SPT bezocht Zuid-Afrika van 26 februari tot 9 maart. Het land ratificeerde in 2019 het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering, echter vier jaar later constateerden de VN-deskundigen op het gebied van martelpreventie en de SPT-delegatie dat er te veel gebruik wordt gemaakt van vrijheidsberoving en riepen de regering in reactie daarop dringend op om een nationaal preventiemechanisme volledig in te stellen.⁴⁵ Deze waakhond zou regelmatig gevangenis, detentiecentra en andere faciliteiten moeten onderzoeken, in alle sectoren, zoals politiebureaus, immigratiecentra, instellingen voor geestelijke gezondheidszorg en drugsbehandelingscentra.⁴⁶

Het SPT bezocht verder Kazachstan van 26 maart tot 1 april en merkte op dat de regering verdere maatregelen moet nemen om gedetineerden te beschermen tegen foltering en mishandeling en ervoor moet zorgen dat haar nationale preventiemechanisme in dit verband een doeltref-

40 'Committee against Torture Opens Seventy-Sixth Session in Geneva', *OHCHR* 17 april 2023.

41 'Committee against Torture Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Brazil, Colombia, Ethiopia, Kazakhstan, Luxembourg and Slovakia', *OHCHR* 12 mei 2023.

42 'Committee against Torture Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Brazil, Colombia, Ethiopia, Kazakhstan, Luxembourg and Slovakia', *OHCHR* 12 mei 2023.

43 'Committee against Torture Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Brazil, Colombia, Ethiopia, Kazakhstan, Luxembourg and Slovakia', *OHCHR* 12 mei 2023.

44 'Committee against Torture Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Brazil, Colombia, Ethiopia, Kazakhstan, Luxembourg and Slovakia', *OHCHR* 12 mei 2023.

45 'Committee against Torture Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Brazil, Colombia, Ethiopia, Kazakhstan, Luxembourg and Slovakia', *OHCHR* 12 mei 2023.

46 'Committee against Torture Concludes Seventy-Sixth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Brazil, Colombia, Ethiopia, Kazakhstan, Luxembourg and Slovakia', *OHCHR* 12 mei 2023.

fende en cruciale rol speelt.⁴⁷ Jakub Czepek, hoofd van de delegatie, riep Kazachstan op prioriteit te geven aan rehabilitatie en herintegratie van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd, als onderdeel van de inspanningen om hen te vrijwaren van foltering en wrede, onmenselijke of ontorende behandeling.⁴⁸ Ten slotte heeft het SPT van 16 tot 27 april Madagaskar bezocht, waar de deskundigen hun ernstige verontrusting hebben uitgesproken over de overbevolking in de gevangenissen, die zij tijdens hun eerste bezoek aan het land hebben geconstateerd.⁴⁹ Sommige gevangenissen worden voor bijna honderd procent van hun capaciteit benut en de helft van de gevangenisbevolking zit in voorlopige hechtenis.⁵⁰

Comité voor economische, sociale en culturele rechten

Het Comité inzake economische, sociale en culturele rechten heeft van 6 tot en met 10 maart haar 72e pre-sessionele werkgroep gehouden.⁵¹ Het Comité zal zich beraden over de verslagen van Kroatië, Kenia, Malawi, Nederland, Rwanda en het Verenigd Koninkrijk. De volgende officiële zitting zal over een paar maanden plaatsvinden.⁵²

Kinderrechtencomité

Het Kinderrechtencomité heeft in maart tweemaal, samen met andere VN-mensenrechtenexperts, een standpunt uitgebracht. Met onder andere de Speciale Rapporteur over de mensenrechtensituatie in Iran heeft het Comité zich verontwaardigd uitgesproken over de situatie in Iran. Meer dan 1.200 schoolgaande meisjes zijn vergiftigd en de autoriteiten doen weinig of niets om dit te voorkomen of te onderzoeken. De experts omschrijven dat meisjes en vrouwen in Iran het doelwit zijn van een van de ergste vormen van systematische discriminatie en geweld.⁵³ Daarnaast heeft het Comité samen met de Speciale Rapporteur voor de bescherming en bevordering van mensenrechten bij de bestrijding van terrorisme een oproep gedaan aan lidstaten om kinderen met hun nationaliteit te repatriëren uit Syrië. Ruim 37.000 buitenlandse moeders en kinderen zitten daar momenteel nog vast in kampen, onder zeer erbarmelijke omstandigheden.⁵⁴

47 'Kazakhstan needs to strengthen effective torture prevention measures, UN torture prevention body finds', *OHCHR* 6 april 2023.

48 'Kazakhstan needs to strengthen effective torture prevention measures, UN torture prevention body finds', *OHCHR* 6 april 2023.

49 'Madagascar: Extreme prison overcrowding needs urgent fix, UN experts', *OHCHR* 2 mei 2023.

50 'Madagascar: Extreme prison overcrowding needs urgent fix, UN experts', *OHCHR* 2 mei 2023.

51 'CESCR – International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 73 Pre-Sessional Working Group (16-20 Oktober 2023)', https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2643&Lang=en.

52 'CESCR – International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 73 Pre-Sessional Working Group (16-20 Oktober 2023)', https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2643&Lang=en.

53 'Iran: Deliberate poisoning of schoolgirls further evidence of continuous violence against women and girls', *OHCHR* 16 maart 2023.

54 'Children in Northeast Syria must be urgently repatriated: UN experts', *OHCHR* 31 maart 2023.

De 93e sessie van het Comité vond plaats van 8 tot en met 26 mei. Het Comité behandelde tijdens deze sessie zes statenrapportages ten aanzien van het Kinderrechtenverdrag, waarover u in de volgende kroniek meer kunt lezen.⁵⁵ Alvast interessant om te benoemen is dat het Comité een nieuwe voorzitter heeft gekozen: de Zuid-Afrikaanse Ann Skelton, die werkzaam is als bijzonder hoogleraar aan de Universiteit Leiden.⁵⁶ Andrea Ori (vertegenwoordiger Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten) sprak in zijn openingsspeech lof uit voor het feit dat meer dan 16.000 kinderen hebben deelgenomen aan de consultatierondes voor de totstandkoming van Algemeen Commentaar 26 over kinderrechten en het milieu, welke het Comité tijdens deze sessie hoopt aan te nemen.⁵⁷

Vrouwenrechtencomité

In het kader van Internationale Vrouwendag, met als thema 'DigitAll', heeft het Vrouwenrechtencomité in maart een tweetal verklaringen afgelegd in samenwerking met andere mensenrechten-experts. Met het CMW heeft het Comité zich uitgesproken voor de bescherming van vrouwelijke migranten, wiens situatie vaak erbarmelijk is. Toegang tot digitale platformen is voor hen van enorm belang, bijvoorbeeld om in contact te blijven met familie in het moederland, maar ook om zichzelf te ontwikkelen en een baan te vinden. Staten zouden zich daarom moeten inzetten voor digitale inclusiviteit van vrouwelijke migranten.⁵⁸ Daarnaast heeft het Comité zich met verschillende VN-experts uitgesproken over het wereldwijde groeiende verzet tegen de rechten van vrouwen en meisjes. Zo is er een toename van gewelddadig optreden tegen vrouwelijke demonstranten en worden vrouwen en meisjes in verschillende landen beroofd van hun autonomie, onderwijs en vrijheid van meningsuiting. Deze trend moet worden gekeerd, anders zal gendergelijkheid de komende driehonderd jaar niet worden bereikt, zo stellen zij.⁵⁹

Tegelijkertijd met de sessie van het Kinderrechtencomité vond ook de 85e sessie van het Vrouwenrechtencomité plaats, waarin het de naleving van het Vrouwenrechtenverdrag door acht landen onder de loep heeft genomen.⁶⁰ Ook hierover kunt u in de volgende kroniek meer lezen. Gesteld kan alvast worden dat het Comité zich stevig zal uitspreken over de situatie met betrekking tot de Oeigoeren-minderheid in China: zo zijn er gesprekken geweest met de Chinese delegatie over seksueel geweld tegen en het gedwongen uithuwelijken van Oeigoerse vrouwen.⁶¹

55 'UN Child Rights Committee to review France, Jordan, Sao Tomé and Príncipe, Finland, Türkiye, and the United Kingdom', *OHCHR* 5 mei 2023.

56 'Ann Skelton elected as Chair United Nations Children's Rights Committee', universiteitleiden.nl, 8 mei 2023.

57 'Committee on the Rights of the Child Opens Ninety-Third Session, Elects New Chair and Bureau Members, Hears Solemn Declaration by Three New Committee Experts', *OHCHR* 8 mei 2023.

58 'Information and communication technologies vital to integration of migrant women: UN committees', *OHCHR* 8 maart 2023.

59 'Global and regional experts call for united efforts to preserve hard-fought gains for women's rights', *OHCHR* 8 maart 2023.

60 'UN women's rights committee to review Timor-Leste, Sao Tomé and Príncipe, Germany, China, Spain, Slovakia, Venezuela and Iceland', *OHCHR* 4 mei 2023.

61 'Experts of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women Commend China on Anti-Domestic Violence Legislation, Ask about Women's Political Participation and Sex-Selective Abortions', *OHCHR* 12 mei 2023.

Rassendiscriminatiecomité

Het Rassendiscriminatiecomité maakte in maart tweemaal gebruik van diens *Early Warning and Urgent Measures*-bevoegdheid. Het sprak zich uit tegen de rassendiscriminatie in Tunesië, waarover het Comité was gealarmeerd door een opmerking van het Tunesische staatshoofd eind februari. Deze beweerde dat hordes illegale migranten uit Zuid-Afrikaanse landen deel waren van een crimineel plan om de demografische samenstelling van Tunesië te veranderen, wat gevolgd werd door geweld en haatzaaiing in het land.⁶² Daarnaast bracht het Comité de situatie in Haïti onder de aandacht: het Caraïbische eiland wordt al jarenlang geteisterd door bendegeweld, wat leidt tot grote vluchtelingenstromen in de regio.⁶³ Het Comité riep omringende lidstaten op om hun asiel- en vluchtelingenbeleid te herzien om zo discriminatie ten aanzien van personen met een Haïtiaanse afkomst te voorkomen en uit te bannen.⁶⁴

Van 11 tot en met 28 april vond de 109e sessie van het Comité plaats, waarbij de naleving van het Rassendiscriminatieverdrag door zes landen onder de loep werd genomen: Argentinië, de Filipijnen, Niger, Portugal, Rusland en Tadzjikistan.⁶⁵ Ten aanzien van Rusland uitte het Comité uiteraard ernstige zorgen over rassendiscriminatie in de context van de oorlog in Oekraïne. Rusland dient als partij bij het Verdrag niet alleen grenzen te voldoen aan zijn mensenrechtenverplichtingen, maar ook op het grondgebied waar het effectieve controle uitoefent, zoals de Krim en de regio's Donetsk, Cherson, Loehansk en Zaporizja. Er zijn talloze meldingen van schendingen, zoals de gedwongen dienstplicht die specifieke etnische groepen en inheemse volkeren onevenredig zwaar treft, en de racistische en haatzaaiende uitlatingen tegenover Oekraïners.⁶⁶ Ten aanzien van Argentinië sprak het Comité onder andere haar bezorgdheid uit over etnisch profileren en het gebruik van buitensporig geweld door de politie tegen minderheden. Het Comité was diep bezorgd over de gerapporteerde hardnekkigheid van slavernij in Niger, wat sinds 2003 strafbaar is, drong de Filipijnen aan om een alomvattende wet tegen rassendiscriminatie aan te nemen, en vroeg Portugal om te overwegen excuses te maken voor het koloniale en slavernij-verleden. Tot slot sloeg het Comité alarm over de spanningen in de autonome Gorno-Badachsjan regio in Tadzjikistan, waar de Pamiri-minderheid zwaar onderdrukt wordt, onder andere door gebruik van buitensporig geweld door de autoriteiten, internetafsluitingen en willekeurige detenties.⁶⁷

Het Comité heeft over één individuele communicatie geoordeeld. Het ging om de zaak van een Noorse burger met een Pakistaanse afkomst, die veroordeeld was voor mensensmokkel. Tijdens de voorlopige hechtenis had de Noorse rechtbank geoordeeld dat zijn Pakistaanse afkomst een vluchtrisico vormde. Uiteindelijk concludeerde het Comité dat er in deze situatie geen

62 'Tunisia must immediately stop hate speech and violence against migrants from south of Sahara, UN Committee issues early warning', *OHCHR* 4 april 2023.

63 Zie bijvoorbeeld 'Bijna 200 doden in twee weken door bendegeweld Haïti, VN pleit voor troepenmacht', *NOS* 21 maart 2023.

64 'Stop deporting Haitians on the move in Americas, UN Committee warns', *OHCHR* 28 april 2023.

65 'UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination to review Russia, Niger, Argentina, Portugal, Philippines and Tajikistan', *OHCHR* 6 april 2023.

66 'Expert of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination Expresses Serious Concern that Incidents in the Context of the Armed Conflict in Ukraine Could Amount to Racial Discrimination', *OHCHR* 13 april 2023.

67 'UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination publishes findings on Argentina, Niger, Philippines, Portugal, Russia and Tajikistan', *OHCHR* 28 april 2023.

schending van het verdrag was, maar het herinnerde Noorwegen er wel aan dat het risico van vluchtbeoordeling gebaseerd moet zijn op objectieve feiten, niet slechts op iemands nationaliteit of etnische afkomst.⁶⁸

Tijdens de vorige sessie, in december 2022, heeft het Comité geoordeeld in de zaak *Momodou Jallow/Denmark*, welke inmiddels is gepubliceerd. In deze zaak stond een tentoonstelling in Kopenhagen centraal waar afbeeldingen met racistische teksten werden getoond. De kunstenaar was eerder al in Zweden veroordeeld voor smaad en aanzetten tot haat tegen een etnische groep. Jallow diende een klacht in bij de Deense autoriteiten, maar het openbaar ministerie stopte het onderzoek in het kader van het recht op vrijheid van meningsuiting. Het Comité oordeelde dat de afbeeldingen inderdaad racistisch waren en dat Denemarken had gefaald om hier gepast op te reageren.⁶⁹

Tot slot heeft het Comité een voorlopige versie van Algemene Aanbeveling 39 aangenomen. Deze ziet op rassendiscriminatie ten aanzien van het recht op gezondheid, zoals neergelegd in artikel 5 aanhef en onderdeel e, subonderdeel iv van het Verdrag, en dient om de verplichtingen van staten hieromtrent te verduidelijken.⁷⁰

Comité voor de rechten van personen met een handicap

Zoals u in de vorige kroniek kon lezen vond in maart de 28e hybride sessie van het Handicapcomité plaats. Zoals men mag verwachten van dit Comité was er nagedacht over inclusiviteit en toegankelijkheid. Zo waren er bijvoorbeeld gebarentolken aanwezig. Echter gaf het Comité in haar eigen slotrapport aan dat er ook nog veel te verbeteren valt: zo was de software om je te registreren als deelnemer niet beschikbaar voor personen met een visuele beperking en vormden de protocollen van *Palais des Nations* met betrekking tot voertuigen een barrière voor personen met een lichamelijke beperking.⁷¹

Het Comité heeft de naleving van het Handicapverdrag door zes landen beoordeeld: Angola, Argentinië, Georgië, Peru, Togo en Tunesië.⁷² Het Comité benadrukte onder andere dat gelijke erkenning voor de wet gegarandeerd moet worden voor personen met een handicap. Momenteel wordt in Angola bijvoorbeeld aan mensen met een psychosociale of verstandelijke beperking het recht ontzegd om in bepaalde financiële, juridische of gezondheidskwesties zelf een beslissing te nemen. Daarnaast worden in Argentinië personen met een handicap soms als handelingsonbekwaam gezien en in Tunesië kunnen banken de toegang tot eigen geld van mensen met een visuele of auditieve beperking weigeren wanneer zij niet vergezeld zijn van een getuige. Verder uitte het Comité meermaals bezorgdheid over het feit dat personen met een handicap vaak niet

68 'Committee on the Elimination of Racial Discrimination Closes One Hundred and Ninth Session', *OHCHR* 28 april 2023.

69 'Opinion adopted by the Committee under article 14 of the Convention, regarding communication No. 62/2018', 12 januari 2023, CERD/C/108/D/62/2018.

70 'First draft General recommendation No. 37 (2023) on Racial discrimination in the enjoyment of the right to health', 5 mei 2023, CERD/C/GC/37.

71 'Report of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on its twenty-eighth session', 26 april 2023, CRPD/C/28/2, p. 2-3.

72 'Committee on the Rights of Persons with Disabilities Concludes Twenty-Eighth Session after Adopting Concluding Observations on Reports of Angola, Georgia, Tunisia, Argentina, Peru and Togo', *OHCHR* 24 maart 2023.

zinnig kunnen deelnemen aan publieke besluitvorming. Zo wordt hun mening in Georgië vaak buiten beschouwing gelaten bij raadplegingen en is er geregeld een gebrek aan informatie in toegankelijke bronnen. De plannen van de Peruaanse autoriteiten om meer gesloten woonzorgcentra te bouwen verontrustten het Comité, dat er bij staten juist op aandringt om mensen met een beperking zelfstandig te laten wonen en deel uit te laten maken van de gemeenschap. Als laatste drong het Comité Togo aan om wetgeving aan te nemen die discriminatie op grond van een handicap expliciet verbiedt.⁷³

Verder nam het Comité een beslissing over drie individuele klachten, waarbij in twee gevallen een schending van het Verdrag is aangenomen. In de zaak *Mangisto and al-Sayed/Palestina* is een schending aangenomen betreffende de verdwijning en willekeurige detentie van twee personen met een psychosociale handicap. Deze personen worden door Hamas vastgehouden in de Gazastrook. Hoewel de Palestijnse autoriteiten door de aanwezigheid van Hamas misschien geen effectieve controle hebben in dat gebied, overweegt het Comité dat dit de Palestijnse gebieden niet ontslaat van haar positieve verplichtingen om alle mogelijke maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat personen in dit gebied hun mensenrechten kunnen genieten. De Palestijnse gebieden hebben gefaald om informatie over de personen in kwestie in te winnen en om met Hamas in gesprek te gaan over hun vrijlating en kwetsbare positie.⁷⁴ De zaak *García Vara/Mexico* ging over de afwijzing van iemand met een verstandelijke beperking voor een bacheloropleiding beeldende kunsten. Het toelatingsproces was niet voldoende toegankelijk, bijvoorbeeld door extra tijd te bieden. Volgens het Comité is dit geen geïsoleerd incident, maar een voorbeeld van de structurele problemen in Mexico, dat daarmee volgens het Comité het recht op inclusief en toegankelijkheid onderwijs schendt.⁷⁵

Ten slotte vond er een algemene discussie plaats over personen met een handicap in risicosituaties en humanitaire noodsituaties, met als doel de voorbereiding van Algemeen Commentaar 9. Op grond van artikel 11 van het Verdrag dienen de verdragspartijen alle nodige maatregelen te nemen om de bescherming en veiligheid van mensen met een handicap in zulke situaties te waarborgen; het commentaar zal dienen om deze verplichting voor staten te verduidelijken en hen van aanbevelingen te voorzien.⁷⁶

73 'UN disability rights committee publishes findings on Angola, Argentina, Georgia, Peru, Togo and Tunisia', *OHCHR* 29 maart 2023.

74 'Views adopted by the Committee under article 5 of the Optional Protocol, concerning Communications Nos. 67/2019 and 68/2019', 28 maart 2023, CRPD/C/28/D/67/2019 en CRPD/C/28/D/68/2019; 'Report of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on its twenty-eighth session', 26 april 2023, CRPD/C/8/2, p. 7.

75 'Mexico failed to ensure access to inclusive tertiary education for woman with intellectual disability, UN Committee finds', *OHCHR* 28 april 2023; 'Report of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on its twenty-eighth session', 26 april 2023, CRPD/C/8/2, p. 8-9.

76 'Committee on the Rights of Persons with Disabilities Holds General Discussion on Persons with Disabilities in Situations of Risk and Humanitarian Emergencies', *OHCHR* 8 maart 2023.